

Toni Morrison

SULA

Türkçesi
ELKER İNCE

NOBEL ÖDÜLÜ
1993

Toni Morrison

SULA

ROMAN

Türkçesi
ÜLKER İNCE

Hayriye Caddesi No. 2, 80060 Galatasaray, İstanbul
Telefon: 252 56 75 - 252 59 88 - 252 59 89 Fax: 252 72 33

ÇAĞDAŞ DÜNYA YAZARLARI

Özgün adı
Sula

ISBN 975-510-550-6

© Bu çevirinin yayın hakları Can Yayınları'ndadır. (1994)

Bu kitap, İstanbul'da Can Yayınları'nda dizildi,
Özal Basımevinde basıldı. (1994)
Dizgi: Serap Kılıç

*Birileri sizi bırakıp gitmeden önce onları özlemek
düpedüz bahtiyartıktır. Bu kitap, beni bırakıp git-
memelerine karşın özlediğim Ford ile Slade için.*

"Benim görmüş geçirmiş gülümü benden başka kimse bilmiyordu...onca görkem bana kısmet oldu. Böylesine bir görkem kimsenin yüreğinde olsun istemiyorlar."

-Döğme Gül

Medallion City'nin golf alanına yer açmak için böğürtlenleri ve it üzümlelerini kökledikleri yerde eskiden bir mahalle vardı. Bir vadi kasabası olan Medallion'ın yukarısındaki tepelere kurulmuş, ta ırmağa kadar uzanan bir mahalle. Şimdi oraya banliyö deniyor, ama orada Zenciler yaşarken Taban denirdi. Meşelerin, kayın ve kestane ağaçlarının, akağaçların gölgelediği bu yol bu mahalleyi vadiye bağlardı. Kayın ağaçları yok artık, dallarına çocukların oturduğu, aşağıdaki yoldan geçenlere çiçek açmış dallarının arasından bağırdığı armut ağaçları da yok. Medallion'dan golf alanına giden yola üşüşmüş olan, renkleri soluk, sıvaları dökük yapıların yerle bir edilmesi için cömertçe para ayrılmış durumda. Bahis Salonunu yeryüzünden kazıyacaklar, bir zamanlar orada iskemlelerin bacakları arasındaki parmaklıklardan sarımsı kahve pabuçların uzun burunları aşağı sarkardı. Çelik bir balyoz İrene'in Güzellik Salonunu tuz buz edecek, bir zamanlar kadınların gittiği, saç yıkama lavabosuna dayanmış başlarını İrene, Nu Nile ile köpürtürken uyukladıkları salon. Hâki tulumlu adamlar Reba'nın Et Lokantasının tahtalarını sökecekler - yemeklerin içine ne konacağını başka türlü anımsayamadığı için başından şapkasını eksik etmeden yemek pişiren Reba'nın lokantasını.

Taban denen mahalleden geriye hiçbir şey kalmayacak (aşağıdaki ırmağın üstündeki köprü gitti bile), ama belki de böylesi daha iyi, çünkü orası bir kasaba bile değildi: Alt tarafı bir mahalle, vadideki insanlar

sakin havalarda bazan oradan gelen bir şarkı, bazan bir banço sesi duyar, vadide yaşayanlardan birinin kira ya da sigorta taksitleri toplamak gibi bir iş için tepelere yolu düşerse çiçekli entari giymiş karaderili bir kadının bir ağız mızıkasının şen müziğine uyarak biraz şişine şişine yürüdüğüne, biraz kıvırtıp biraz 'çalkalla'dığına tanık olabilirdi. Müziği mızıkanın içine üfle-yip sonra kendi içine çeken adamın tulumunun, ayak-kabılarının üzerinde gezinen sarı tozları kadının çıplak ayakları havaya kaldırır. Kadını izleyen karaderili insanlar güler, dizlerini ovuştururlar, vadiden gelen adam için kahkahaları duymak ne kadar kolaysa, göz-kapaklarının altında, başlara sarılmış paçavraların, yumuşak fötr şapkaların altında bir yerde, avucun içinde, yıpranmış ceket yakalarının altında bir yerde, sinir kıvrımının bir yerinde gizli, yetişkin insan acısını gözden kaçırmak da o kadar kolaydır. Bu kişinin Aziz Matthew Kilisesinde en gerilerde durması, tenorun sesinin kendisini ipek kumaş gibi sarmasına ya da (sekiz yıldır çalışmamış olan) tahta kaşık ustalarının ellerinin ellerine dokunmasına ve tahtanın üzerinde dans etmiş olan parmakların kendi derisini ellemesine izin vermesi gerekebilir. Yoksa acıyı gözden kaçıracaktır, o gülüşmeler acının bir parçası olsa bile.

Hatta şimdi buldukları bu yere nasıl geldiklerini açıklayan bir eğlence, diz dövme, yaşlı gözlerle gülüşme.

Bir fıkra. Zenci fıkrası. Böyle başladı. Kasaba değil kuşkusuz, Zencilerin yaşadığı, yukarıda, tepede olmasına karşı Zencilerin Taban dediği bölge. Tam bir Zenci fıkrası. Fabrikadan çıktıktan sonra biraz rahatlayacak bir yer arayan beyazların anlattığı türden bir

fıkra. Yağmur yağmadığı ya da haftalarca yağdığı zaman nasılsa biraz rahatlanacak bir yer arayan karaderecililerin kendileri için anlattığı türden.

İyi yürekli beyaz bir çiftçi kölesine, birtakım zor işleri yaparsa ona özgürlüğüyle birlikte taban araziden biraz toprak vereceğini söylemiş. Köle işi bitirdiği zaman çiftçiden pazarlığın ona düşen yanını da yerine getirmesini istemiş. Özgürlük kolaymış – çiftinin buna bir diyeceği yokmuş. Ama toprak vermek istememiş. Bunun üzerine köleye vadideki topraklardan vermek zorunda olmanın kendisini üzdüğünü söylemiş. Taban araziden biraz vermeyi umuyormuş. Köle şaşırmış, vadi arazisi taban arazi değil mi, zaten, demiş. Efendisi, "A, hayır! Şu tepeleri görüyor musun? Taban arazi orası, verimli topraklar," demiş.

"Ama orası yüksek tepe," demiş köle.

"Bize göre yüksek," demiş efendisi, "ama Tanrı yukarıdan baktığı zaman orası taban arazi. İşte bu yüzden oraya öyle diyoruz. Göğün tabanı – olup olacak en iyi toprak."

Bunun üzerine köle kendisine oradan toprak bulmaya çalışması için efendisini sıkıştırmış. Orayı vadiye yeğliyormuş. Dediği gibi de olmuş. Zenci dağlık tepelik yerden toprağı almış, ekip biçmenin olağanüstü güç olduğu, toprakları aşağı kayan, tohumları da alıp götüreren, rüzgârın bütün kış eğleştiği yerden.

İşte Ohio'nun bu küçük ırmak kasabasında beyazlar bereketli vadi tabanında yaşarken Zencilerin neden yukarıdaki tepelere yerleşip aşağıdaki beyaz insanlara her gün gerçek anlamda yukarıdan bakmak gibi küçük bir avuntuyla yetindiklerini açıklıyor bu.

Gene de yukarıdaki Taban çok hoştu. Kasaba bü-

yüdükten, çiftlik arazileri bir köye, köy bir kasabaya dönüştükten sonra, Medallion'ın sokakları toz toprak ve coşku içinde gelişirken Taban'daki kulübeleri gölgeleyen o kalın ağaçları görmek olağanüstü güzel bir şeydi. Bazan oraya giden avcılar beyaz adamın gerçekten de haklı olup olamayacağını için için merak ediyorlardı. Belki orası göğün tabanıydı.

Karaderili insanlar bunu kabul etmezlerdi, ama düşünecek zamanları yoktu. Onlar dünyasal şeylerle –ve birbirleriyle– fazla ilgilidiler, hatta ta 1920'lerde bile Shadrack'ın ne olduğunu, kasabalarında büyüyen bir kadın olan küçük kız Sula'nın ne olduğunu, Taban denen bu yüksek yere tıklıp kalmış kendilerinin ne olduğunu merak ediyorlardı.

Toni Morrison

SULA

Toni Morrison'un, *En Mavi Giz* ve *Katran Bebek*'ten sonra yayınevimizde yayınlanan üçüncü romanı. *Sula*, Nobel jürisine göre "Bir ayrıntılı çizimdir, Siyah Venüs'ün kurban edilışıdır." *Sula*, Toni Morrison'un yapıtlarında, her çareye başvuran, her şeyi göze alabilen kadın kimliğinin, kadınlar geleneğinin ilk temsilcisidir. *Toni Morrison*'un bu dokunaklı romanı, kendilerinin beyaz ve erkek olmadıklarını kısa süre içinde kavrayan iki Zenci kahraman *Mel* ile *Sula*'nın hayatlarını çocukluktan başlayarak yollarının ayrıldığı kadınlığa geçiş yıllarına, daha sonra yollarının yeniden kesiştiği günlere kadar izliyor. *Nel Wright* doğduğu yerde kalmayı, evlenip çocuk yetiştirmeyi, Zenci topluluğunun bir direği olmayı seçen 'klasik' bir kadındır. *Sula* ise kasabadan ayrılarak yüksek okula gider; asidir, dostlarının kocalarını (Nel'in kocası *Jude*'ü bile) ellerinden alan bir iblis, Beyazlarla yatan bir 'orospu', cemaatin bütün iş ilişkilerini, bütün ahlâk kurallarını tehlikeye atan bir büyücüdür. *Toni Morrison*, kadınlar arasında cinselliğe dayanmayan o gizemli dostluğu ele almış, iki kadın arasındaki dostluğun tansıklı yanını göstermek istemiştir: Bu dostluk öylesine önemlidir ki hiçbir küçük ihanet, 'koca'nın çalınması bile bunu bozmamalıdır.

Kapaktaki resim. UVE OMMER

ISBN 975-510-550-6

9 789755 105505